

УДК 811.161.2'373

Біленко Т. Г.¹, Зівер О. С.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. КНТ-141 НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВІСТЬ ІМЕННИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕТИКЕТУ

Слова на позначення етикету в сучасній українській літературній мові, як і слова взагалі, тісно пов'язані зі специфікою лексико-семантичної системи мови. Вони можуть мати різні типи лексичних значень, лексико-семантичні варіанти, можуть розширювати або звужувати своє значення, робити його конкретнішим чи абстрактнішим. Численні праці українських мовознавців (Н. Бабич, І. Вихованець, С. Єрмоленко, Р. Зорівчак, О. Пономарів, Я. Радевич-Винницький, Є. Чак, та ін.) присвячені питанням вивчення мовної культури. Мета роботи – проаналізувати семантику лексем на позначення етикету в сучасній українській мові.

Мовний етикет – це національно специфічні правила мовної поведінки, які реалізуються в системі стійких формул і виразів, що рекомендуються для використання в різних ситуаціях ввічливого контакту зі співбесідником, зокрема під час привітання, знайомства, звернення до співбесідника, висловлення подяки, прощання тощо. Кожна ситуація обслуговується в українській мові групою висловлень, які нерідко утворюють синонімічні ряди: *добрий день, здоровенькі були; будь ласка, прошу; до побачення, до зустрічі, прощайте* тощо. Ритуал вшанування; на честь кого-, чого-небудь, вказуючи на зовнішній вияв почуття поваги до кого-, чого-небудь; почесні, виражається в словосполученнях, які конкретизують його семантику: бути в пошані, мати пошану, користуватися пошаною, тобто викликати до себе почуття поваги: знак пошани, віддавати пошану, дошка пошани. Етикет у вигляді шанобливого вітання знаходимо в традиційній кінцівці листів, телеграм тощо: з великою (глибокою, повною) пошаною, моя (наша) пошана. Лексичні значення слова вітання позначають вербальні та невербальні способи передачі ввічливого ставлення до людей, причому в семантиці досліджуваного етикетного іменника поєднуються як форми, так і шляхи реалізації етикетних норм.

Отже, у процесі дослідження багатозначних іменників на позначення засобів вираження етикету в сучасній українській літературній мові спостерігаємо, що завдяки полісемії одне і те саме слово в багатьох випадках виявляється зв'язаним з цілим рядом інших слів, інколи навіть семантично різних, а це веде до таких наслідків: множинності зв'язків, які перетинаються; накладання лексичних значень одне на одне, що спричиняє труднощі в групуванні етикетних слів та системності лексики, рухомості словникового складу і його співвіднесеності з позамовною дійсністю.